

מנחות דף נ

עניין: עניין הקטורת השייך ללילה,

מרדכי מן התורה מנין

שם משמואל תצוה תרע"ג

במשנה מנחות (פ"ד מ"ד) אין מחנכין את מזבח הזהב אלא בקטורת הסמים של בין הערבים, ולא מזבח העולה אלא בתמיד של שחר וכו' ולא את המנורה אלא בשבעה נרותי בין הערבים. הנה חינוך הוא העיקר והוא בראשית ואחר הראשית נגרר הכל, ועפ"י יובן שעיקר התמידין הוא בשחר. והטעם יש לומר דבשחר זמן התגברות החסדים בוקר דאברהם, ולא מצינו קרבן עולה באבות אלא באברהם (בראשית כ"ב) ויקח את האיל ויעלהו לעולה תחת בנו, וביצחק לא מצינו אלא (שם כ"ו) ויבן שם מזבח אבל לא נאמר אם הקריב עליו, וביעקב מצינו (שם מ"ו) ויזבח זבחים ועיין רמב"ן שם, וע"ז בזכות אברהם זכו ישראל לתמידין וע"כ עיקרו הוא בבוקר דאברהם, קטורת ונרות עיקרם בין הערבים, להאיר את החושך שכמו בגשמיית כן ברוחניות שהוא התגברות הדינין והתפשטות דרגין מסאבין בעלמא, וע"כ הוא זמן שבאדם נמי אינו מאיר השכל כ"כ והוא זמן שינה, וע"כ אז עיקר ההתחזקות באמונה, והוא שאומרים אמת ואמונה ערבית, וע"י התחזקות באמונה זוכין לאור ה' כדכתיב (מיכה ז') כי אשב בחושך ה' אור לי, והיינו שאיננו נופל ח"י בחושך אלא יושב כדכתיב (ש"ב ז') ויבוא

המלך דוד וישב לפני ה' נתקיים ה' אור לי, ולזה רומזים נרות המנורה מערב עד בוקר ובש"ס פסחים (נ"ט). בעידן דמדלקת נרות תהא מקטרא קטורת, היינו שמקודם צריכין להתקשר בקשר אמיץ, כי קטורת היא לשון קשר ואח"כ יכולין להאיר ע"י אמונה כנ"ל. וכעין זה שבת לעומת ימי המעשה היא בערך אור אל החושך, ושבת שעת מנחה הוא דעוה דרעוה, ואז הוא זמן קישור ישראל באביהן שבשמים בתוספת אהבה ודביקות ובכח זה יכולין להתחזק בימי המעשה, ובאמת כי זה הוא עיקר ביאת הנשמה לעוה"ה, והוא כעין שיוצאין משבת לימי המעשה, וכשוזכין בימי חול שלא תדבק בו פחיתות וטנופא דהאי עלמא זוכין לשבת הבאה ביתר שאת, וכמו נשמות צדיקים ששבין מעוה"ז לעולם העליון ביתר שאת ממה שהיו קודם בואם לזה העולם, כי הכוונה היא להתחזק בימי החושך ודוקא בעוה"ז השפל, וכמו שהגיד כ"ק זקני אדומו"ר וצללה"ה מקאצק אולי יש חמשים צדיקים בתוך העיר ולא די מחובשי ביהמ"ד שזוהי רבותא יותר, ולפל אלה מרמזין קטורת ונרות בין הערבים, ולפי זה יובן למה נתאחרה פרשה זו אחר כל עניני מלאכת המשכן וכל כליו ובגדי כהונה, להורות כי זה חותם הכל, וסוף מעשה במחשבה תחילה, ישמע חכם ויוסיף לקח:

מהר"ל אור חדש הקדמה

(פרק יח) ע"ש ותמצא מבואר ומה שנוכר מרדכי בלשון ואתה קת לך בשמים ראש יש לך להבין בחכמה כי מרדכי הפך המן כי המן כחו מאדים שהיה רוצה להשמיד ולהרוג הכל ומספר המן מאדים כמו שיתבאר ומרדכי כל ענינו הפך זה להציל מן המות כאשר עשה בענין זה לכך נרמז מרדכי בזה שאמר קח לך בשמים ראש לפי שהקטורת מציל מן המיתה ומן המגיפה ומן מלאך המות אשר הוא ממונה על המיתה ולכך נרמז מרדכי בקטורת שהוא עוצר המיתה וכך היה ג"כ מרדכי מכלה האבדון והמיתה מן העולם ולכך נרמז בו מרדכי, והמן

פרי צדיק פורים ב'

ואחר כך אמרו מרדכי מן התורה מנין שמרדכי היה שורש תורה שבעל פה דכתיב (שמות ל', כ"ג) מר דרור ומתרגמינן מירא דכיא, והיינו דעיקר התורה שבעל פה הרוב חכמה לתקן הרוב כעס והיינו שאף החלבנה שמרמז לפושעי ישראל (כריתות ו') כשהוא בתוך הקטורת נותן ריח טוב ומרמז למה שאמרו (עירובין כ"א:) הודואים נתנו ריח אלו ואלו עתידין שיתנו ריח עיין שם ונתבאר כמה פעמים, ואמרו (מגילה ו') ברוש זה מרדכי שנעשה ראש לכל הבשמים שנאמר כי מר דרור וכו', דעיקר שמן המשחה הוצרך למשוח המשכן וכליו ובגדי כהונה וזה נצרך רק אחר הקלקול, שמקודם החטא היו כל ישראל משכן לשכינה וה' בהיכל קדשו שהקב"ה לבן של ישראל ששוכן בלב ישראל כמו שאמרו (שיר השירים רבה ה', ב') ממה שנאמר (תהלים ע"ג, כ"ו) צור לבבי וחלקי אלהים לעולם, ורק אחר הקלקול נצרכו לעשות משכן מקום מיוחד להשראת שכינה והוצרך השמן המשחה למשוח בו משכן וכליו (וכמו שנתבאר תצוה מאמר ג) ואחר כך נמשחו בו הכהנים גדולים

גמ' חולין קלט:

אסתר מן התורה מנין¹ ואנכי הסתר אסתיר מרדכי מן התורה מנין דכתיב² אמר דרור³ ומתרגמינן מירא דכיא: ואיזהו שאינו מוזמן וכו': ר' חייא ור'

